

*Костиря Ірина Валентинівна,
Корженко Аліна Сергіївна
м. Харків, Україна*

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»*

РОЛЬ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ У ФОРМУВАННІ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА- ЛІДЕРА

Складний соціокультурний процес формування у суспільстві різниць у чоловічих та жіночих ролях, поведінки, ментальних і емоціональних характеристиках торкається майже усіх сфер сучасного життя. Сьогодні спостерігається суттєве зростання інтересу до проблеми гендерних стереотипів під час підготовки майбутніх фахівців у вищих освітніх закладах. Це обумовлено тим, що гендерні стереотипи тісно пов'язані з існуючими в даному суспільстві гендерними ролями і служать для їх підтримки і відтворення. Саме тому роль гендерних стереотипів має ключове значення під час становлення майбутніх психологів-лідерів. Сучасне суспільство, незважаючи на динамічні процеси, досить повільно змінює існуючі шаблони, стереотипи, установки по відношенню до різних своїх структур, в тому числі і по відношенню до таких соціальних груп, як жінки і чоловіки. У житті психолога-лідера дуже важливу роль грають гендерні стереотипи. На думку Н. Римашевської «Гендерні стереотипи формують соціальну суб'єктність чоловіків і жінок - як на рівні індивідів, так і в міжгрупових відносинах, тому вони надзвичайно стійкі і консервативні і порівняно повільно модифікуються під впливом соціально-культурних умов» [1; с.24]. За визначенням А. Меренкова, гендерні стереотипи

це «стійкі програми сприйняття, визначення мети, а також поведінки людини, в залежності від прийнятих в даній культурі норм і правил життєдіяльності представників певної статі»[2].

Гендерні стереотипи можна розділити на три групи:

1. Стереотипи маскулінності або фемінності - чоловікам і жінкам приписують конкретні соціально-психологічні якості і властивості особистості, стилі поведінки, відбувається відображення яким повинен бути ідеальний чоловік і ідеальна жінка.

2. Стереотипи закріплення сімейних і професійних ролей відповідно до статі. Згідно з даними стереотипам, головною соціальною роллю для жінки є роль матері і дружини, для чоловіка більш важлива його професійна діяльність.

3. Третя група стереотипів пов'язана з уявленнями про те, що жіноча праця носить переважно виконавський і обслуговуючий характер, чоловічий - керівний і творчий.

За даними ЮНЕСКО, наведеними в дослідженнях Л. Кім, стереотипний перелік чоловічих занять включає в себе професії архітектора, водія, інженера, механіка, дослідника і т.д. Жіночі професії - професії бібліотекаря, виховательки, вчительки, секретарки. У число «чоловічих» професій входить великий набір спеціальностей промислової, технічної, будівельної, військової, сільськогосподарської та інших сфер. Жінкам, при цьому, традиційно відводяться заняття в сферах освіти, медицини, обслуговування. У науковій сфері зайнятість чоловіків зв'язується з природними, точними областями, а жінок - переважно, з гуманітарними [3, с.4].

Дослідники Т. Гура, А. Книш, О. Романовський зазначають, що в українському суспільстві розвиток

жіночого лідерства обмежують культурно-ідеологічні чинники, до яких віднесено:

- несформований позитивний образ «Ділової жінки»;
- відсутня модель «Успішної жінки», яка б не нівелювалася парадигмою «Вдалого заміжжя»;
- відсутня традиція егалітарної сім'ї, що передбачає право на особистісну, професійну самостійність для жінок, високу оцінку жіночої значущості незалежно від її сімейного стану та реалізованості дітородних функцій [4].

Існують гендерні стереотипи, які впливають на поведінку учасників конфлікту. Цими стереотипами чоловікам зазвичай приписується велика агресивність, конкурентність, домінантність, а жінкам - велика емоційність і менша агресія, кооперативна поведінка, підпорядкованість. Якщо проаналізувати цей «гендерний набір», то можна зробити висновок, що з цілої низки якостей чоловіки, за існуючими стереотипами, володіють якостями, що провокують конфлікт.

Таким чином, гендерні стереотипи грають дуже важливу роль в становленні майбутніх психологів як лідерів, тому що вони є основою формування не тільки професійних компетентностей майбутніх фахівців, але й базою становлення особистісних якостей людини, зокрема лідерських якостей майбутніх психологів.

Список літератури:

1. Гендерні стереотипи в мінливому суспільстві: досвід комплексного соціального дослідження / ред.-упоряд. : Н.М. Римашевская (науч. Ред.), Л.Г. Лунякова; Ін-т соц.-екон. проблем народонаселення РАН; Наук. рада з проблем гендерних відносин РАН. - М.: Наука, 2009. - 273 с.

2. Меренков, А.В. Соціологія стереотипів [Текст] / А.В. Меренков. - Єкатеринбург: Изд-во Урал. Ун-ту, 2001 - С. 161.

3. Жидкова, О. О. Гендерная идентичность и гендерные стереотипы: влияние и взаимосвязь / О. О. Жидкова, Т. В. Коробкина // Вісник Харківського університету. Сер. Теорія культури і філософія науки. – Харків, 2014. – № 1092, – С. 191–195.

4. Гура Т. Психологія лідерства в бізнесі : навч. посібник / Т. Гура, О. Романовський, А. Книш ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». – Харків : Друкарня Мадрид, 2017. – 100 с.